

Aralık 2025

Trafik Kazası Sonrası Araç Mahrumiyet Tazminatı*

***Avukat Burak Turgal**

I. ARAÇ MAHRUMİYET TAZMİNATI NEDİR?

Trafik kazaları neticesinde malvarlığında meydana gelen eksilme, yalnızca mekanik aksamındaki fiziki hasar veya değer kaybıyla sınırlı değildir. Aracın onarım süresince veya pert (tam hasar) durumunda yeni araç ikame edilene kadar geçen sürede kullanılamaması, "araç mahrumiyet tazminatı (araç mahrumiyet zararı, **ikame araç bedeli**)" olarak adlandırılan ve tazmini gereken ekonomik bir kayıp doğurur. Halk arasında "yattı parası" olarak da bilinen bu tazminat türü, zarar görenin ulaşım ihtiyacını karşılamak için yapmak zorunda kaldığı harcamaları veya aracından mahrum kalması nedeniyle uğradığı ekonomik zararın tazminini sağlar.

II. ARAÇ MAHRUMİYET TAZMİNATININ HUKUKİ NİTELİĞİ VE DAYANAĞI

Araç mahrumiyet tazminatının temel dayanağı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 49. maddesi ile düzenlenen haksız fiil sorumluluğudur. Kanun uyarınca, kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren kişi, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Bir trafik kazasında kusuruyla aracın hasarlanmasına ve serviste kalmasına neden olan taraf, haksız fiili gerçekleştiren kişi olarak ortaya çıkan tüm doğrudan ve dolaylı zararlardan sorumludur.

Bunun yanı sıra 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu (KTK) uyarınca, araç mahrumiyet tazminatından Sigorta Şirketi sorumlu olmayıp yalnızca kazaya karışan aracın işleteni (maliki, uzun süreli kiralayana vs.) ve sürücüsü müştereken ve müteselsilen sorumludur.

III. TAZMİNATIN ŞARTLARI VE İSPAT KÜLFETİ

Araç mahrumiyet tazminatına hükmedilebilmesi için belirli şartların varlığı aranır:

- 1. Hukuka Aykırı Fiil ve Kusur:** Kazada karşı tarafın kusurlu olması gerekir.
- 2. Zararın Varlığı:** Aracın onarımı veya yeni araç alımı için bir sürenin geçmesi gerekir.
- 3. İlliyet Bağı:** Zarar ile kaza arasında doğrudan bir neden-sonuç ilişkisi bulunmalıdır.

İspatta "Zarara İlişkin Belge ile İspat Zorunluluğunun" Olmaması

Uygulamada en çok hata yapılan hususlardan biri, araç mahrumiyet tazminatı talep eden tarafın araç kiraladığına dair fatura sunma zorunluluğu olduğu düşüncesidir. **Oysa güncel içtihatlar belgelendirmenin zorunlu olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.** Konuyla ilgili Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 29.09.2022 tarihli, 2021/26777 Esas ve 2022/11236 Karar sayılı ilamında:

"Kural olarak haksız fiilden kaynaklanan tazminat davalarında gerçek zarar ilkesi geçerlidir. Zarar gören ancak haksız fiil sebebiyle uğradığı gerçek zararını haksız fiil sorumlularından isteyebilir. Olay tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 50. maddesinin ikinci fıkrası

uyarınca davacı tarafından araç kiraladığına dair belge veya ödeme belgeleri sunulmasa da hakim zararı belirleyebilir. Bu durumda mahkemece, davacı aracında oluşan hasarın niteliğine göre makul tamir süresinin belirlenmesi, ihtiyaçları için aracı kullanamamaktan doğan ve bu süre içinde davacının (ikame araç) ödemesi gereken bedelin ne olacağı konularında alınan bilirkişi raporuna göre davacının araç mahrumiyet bedeli talebinin kabulüne karar verilmesi gerekirken, yanılıklı değerlendirme ile davacının bu talebini objektif kriter ve delillerle ispatlayamadığı gerekçesiyle reddine karar verilmesi doğru görülmüştür."

denilerek belgelendirilemeyen durumlarda dahi yasal mevzuat uyarınca hâkimin zararı hakkaniyete uygun belirlemesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Ayrıca İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi'nin 08.02.2024 tarih, 2021/979 esas, 2024/257 karar sayılı ilamı ve Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin 08.03.2018 tarihli, 2017/1625 esas ve 2018/1686 karar sayılı ilamı da bu görüşle aynı doğrultudadır.

IV. TAZMİNATIN HESAPLANMASI VE MAKUL SÜRE KRİTERİ

Tazminat miktarı belirlenirken "**gerçek zarar ilkesi**" geçerlidir. Ancak hesaplama, aracın serviste kaldığı fiili gün sayısı üzerinden değil, teknik olarak onarımın bitebileceği "makul süre" üzerinden yapılır.

1. Makul Tamir Süresi ve Tespit Yöntemi

Bilirkişi incelemesinde; aracın hasar boyutu, parça temin süreci ve işçilik yoğunluğu dikkate alınarak standart bir onarım süresi belirlenir. Servisin iş yoğunluğu veya parça tedarikindeki olağandışı gecikmeler kural olarak kusurlu karşı tarafa [araç işleteni (araç maliki, uzun süreli kiralayanı vs.) ve sürücüsüne] yüklenemez; **ancak bu gecikme sigorta şirketinin kusurundan kaynaklanıyorsa sigorta şirketinin sorumluluğuna gidilebilir.** Örneğin Ankara 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2023/601 Esas ve 2025/84 Karar sayılı ilamında:

"Davacının davalı Sigorta'ya karşı yönelttiği olağan tamir süresini aşan araç mahrumiyet tazminatı talebi yönünden Mahkememizce yapılan değerlendirmede ise, davacının davalı sigorta şirketinin eksper raporunun hazırlanması ve onaylanması sürecini uzatması nedeniyle haksız fiil hükümlerine dayalı olarak tazminat talebinde bulunduğu görülmüştür. Kural olarak araç mahrumiyet tazminatı talepleri sigorta genel şartları uyarınca sigorta teminatı kapsamında bulunmamaktadır. Ancak yukarıda bir vesileyle belirtmiş olduğumuz gibi davacı davalıdan talep etmiş olduğu tazminatı sigorta poliçesine değil, haksız fiil hükümlerine dayandırmıştır. Bu itibarla, hasarın sigorta şirketine ihbar tarihinin 08/08/2022 tarihi olduğu, raporun ise 11/12/2022 tarihinde tanzim edildiği, bu süreçte davacıya izafe edilebilecek herhangi bir kusur bulunmamasına rağmen davalı sigorta şirketinin kendi kusuruyla ve hukuka aykırı olarak sürecin uzamasına sebebiyet verdiği ve bu suretle davacıyı zarara uğrattığı, böylece haksız fiil koşullarının somut olayda gerçekleştiği, davacı her ne kadar ihbar tarihi olan 08/08/2022 tarihinden 11/12/2022 tarihine kadar geçen süre açısından araç mahrumiyet tazminatı talebinde bulunmuşsa da, davalı sigorta şirketinin riziko gerçekleştikten sonra gerekli araştırmaları yapmasının ve raporu tanzim etmesinin belirli bir süre alacağı, dolayısıyla davacının ihbardan

itibaren rapor tarihine kadar geçen süredeki araç mahrumiyet tazminatını değil, TTK'nın 1427. maddesi uyarınca ihbarın ardından kırk beş gün içinde sürecin tamamlanmaması nedeniyle bu tarihten sonraki araç mahrumiyet tazminatını talep edebileceği değerlendirilmekle, davacının bu yöndeki talebinin kısmen kabulüne (2.335,00 TL x 80 gün = 186.800,00 TL) karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir."

denilmiştir.

2. İkame Araç Bedeli ve Tasarruf İndirimi

Zarar belirlenirken hasar gören aracın marka, model ve yaşına uygun emsal bir aracın günlük kiralama rayici bulunarak hesaplama esas alınır. **Ancak davacının aracı kullanamadığı sürede yakıt, yağ ve yıpranma giderlerinden tasarruf ettiği kabul edilir ve bu bedeller hesaplama mahsup edilir.** Konuya ilişkin örnek mahiyetinde Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin 09.12.2019 tarih, 2017/5583 esas, 2019/11651 karar sayılı ilamında:

"Davaya konu edilen araç değer kaybı zararı ile araç mahrumiyet bedelinin belirlenmesi bakımından alınan ve mahkemece de benimsenen 12.08.2011 tarihli bilirkişi raporu doğrultusunda, davacıya ait araçta 1.500,00 TL. değer kaybı olduğu ve davacının araç mahrumiyet zararının 3.825,00 TL. olduğu kabul edilmişse de hükme esas alınan bilirkişi raporunda, anılan zararlara ilişkin hesaplamalar doğru yapılmamıştır. Eksik inceleme ve hüküm kurmaya elverişli olmayan bilirkişi raporuna göre karar verilemez. Bu durumda mahkemece; davaya konu zararlara ilgili hesap yapmaya ehil, İTÜ veya Karayolları Genel Müdürlüğü Fen Heyeti gibi kurum veya kuruluşlardan seçilecek uzman bilirkişi (makine mühendisi) veya bilirkişi kurulundan tüm dosya kapsamına göre; davacı aracının modeli, markası, kaza tarihindeki yaşı, kilometresi, hasarının nitelik ve niceliği vs. gibi hususlar gözönünde bulundurularak, kaza tarihi itibarıyla serbest piyasadaki 2. el piyasa rayiç değeri (hasarsız haliyle) ile aracın hasarı onarıldıktan sonraki haline göre serbest piyasadaki 2. el piyasa değeri arasındaki fark (aradaki farkın değer kaybı olarak kabul edilmesi) konusunda; ayrıca, davacının mahrumiyet zararının, aracın makul tamir süresi ile aynı vasıftaki aracın kiralınması için gerekli bedelin ne kadar olduğu belirlendikten sonra, davacının aracını kullanamadığı döneme ilişkin olarak bakım giderleri, amortisman vs. tasarruf ettiği miktarlar da düşülmek suretiyle hesaplanması hususlarında, ayrıntılı, gerekçeli, denetime elverişli bir rapor alınarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı olduğu biçimde hüküm kurulması doğru görülmemiştir."

denilmiştir. Benzer şekilde Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesi'nin 12.05.2023 tarihli, 2021/711 esas ve 2023/338 karar sayılı ilamında:

"Trafik kazalarında araç mahrumiyeti veya kazanç kaybı nedeniyle zarar belirlenirken aracın hasar durumuna göre onarımı için gereken makul sürenin belirlenmesi ve belirlenen bu süre üzerinden zarar hesabının yapılması gerekir. Mahkemece alınan raporda aracın 14 iş günü serviste yedek parça temin edilmesi için bekleyeceği sürede dahil edilerek aracın 33 günde tamir edileceği kabul edilmiş ise de yedek parça için beklenmesi, aracın geç onarıma verilmesi, servis yoğunluğu nedeniyle onarımda geçen süre, aracın geç teslim edilmesi vb. hususlar davalıya yüklenemez.

Bu durumda mahkemece, davacının araç mahrumiyet zararına yönelik olarak zararın hesaplanması yöntemi itibarıyla Yargıtay içtihatlarına uygun şekilde davacı aracının modeli, yaşı, kaza sonucu meydana gelen hasar durumu, kilometresi, kullanım tarzı gibi hususlar dikkate alınarak aracın onarımı için gereken makul sürenin tespit edilmesi, yine bu süre içinde davacının yapması gerekli zorunlu giderler (yakıt, sürücü, masrafı, amortisman v.s.) tenzil edilerek araç mahrumiyetinin belirlenmesi için bilirkişiden açıklamalı, ayrıntılı, denetime elverişli ek rapor alınarak, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı olduğu şekilde karar verilmiş olması doğru görülmediğinden davalı ... vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile HMK'nın 353/1.a.6. maddesi gereğince ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına ve yeniden inceleme yapılmak üzere dosyanın mahkemesine gönderilmesine karar vermek gerekmiştir."

denilmiştir.

3. Ticari Araçlarda Kazanç Kaybı

Eğer mahrum kalınan araç taksi, servis veya kamyon gibi ticari bir araç ise mahrumiyet tazminatı "kazanç kaybı" şeklinde hesaplanır. Bu durumda aracın günlük net geliri (giderler düşüldükten sonra) esas alınır. Örneğin Konya Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi'nin 06.12.2023 tarih, 2023/2158 esas, 2023/2682 karar sayılı ilamında:

"Araç Yoksunluk Tazminatı (Araç Mahrumiyet Bedeli) Yargıtay uygulamalarında ve doktrinde; trafik kazası nedeniyle aracın bakım ve onarımda kaldığı süre ya da araçta pert nedeni ile makul sürede tekrar araç alması için geçecek süre için talep edilecek tazminat olarak tanımlanmaktadır. Bu tazminatı talep edebilmek için aracın mesleki veya ticari faaliyette kullanılmasına gerek bulunmamaktadır. Şayet araç aynı zamanda mesleki veya ticari faaliyette kullanılmakta ise araç işleteninin aynı zamanda kar kaybı tazminatı talep etmesi de mümkün olup somut olayda davacının araç mahrumiyet tazminatı talep etmesinde hukuka aykırılık bulunmadığından bu yöndeki istinaf talebi yerinde değildir."

denilmektedir.

V. PERT (TAM HASARLI) ARAÇLARDA MAHRUMİYET BEDELİ

Aracın pert olması durumunda, onarım süresi söz konusu olmasa da malikin yeni bir araç edinmesi için geçecek makul süre için araç mahrumiyet tazminatı talep edilmektedir. Bu süre genellikle 15 – 30 gün arasında belirlenmektedir. Örneğin İzmir BAM 11. Hukuk Dairesi'nin 06.12.2021 tarih, 2019/334 esas, 2021/1486 karar sayılı ilamında:

"(...) Mahkemece uzman bilirkişiden alınan 09.05.2014 kök raporda ve ek raporlarda, davacıya ait araçta meydana gelen maddi hasar bedelinin 16.590,00 TL olduğu, aracın ikinci el rayiç bedelinin 15.500,00 TL ve sovtaj bedelinin 3.500,00 TL olduğu, bu nedenle aracın pert total işlemine tabi tutulması gerektiği, gerçek zararın 12.000,00 TL, benzer özelliklerde bir aracı satın alınması için geçecek sürenin 30 iş günü olduğu ve bu süre içinde yerine ikame edilecek araç bedeli günlük 60 TL den ikame araç bedelinin de 1.800,00 TL olduğu belirtilmiş olup, bilirkişi tarafından belirlenen bedeller ve benzer özelliklerde bir aracın satın alınması için belirlenen 30 gün süre tespit

dosyasında alınan bilirkişi tespit raporu ile de uyumlu ve makul olup, dosya kapsamına uygun ve denetime elverişli olduğu için hükme esas alınmasında bir isabetsizlik bulunmadığından davalı vekilinin bu hususlara yönelik soyut istinaf itirazları da yerinde görülmemiştir."

denilmektedir. Benzer şekilde Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin 08.12.2016 tarihli, 2014/13531 esas, 2016/11340 karar sayılı ilamında:

"Davacılar vekili, aracın kazası sebebi ile müvekkilinin araç kiralamak zorunda kaldığını açıklayıp araç mahrumiyeti bedelinin tahsiline karar verilmesini talep etmiş, mahkemece araç kiralandığına dair belge sunulamadığı gerekçesi ile bu talebin reddine karar verilmiştir. Mahkemece alınan bilirkişi raporunda; dava konusu aracın tamirinin ekonomik olmadığı, pert total haliyle değerlendirilmesi gerektiği bildirilmiştir. Davacıya ait aracın kasko sigortacısı tarafından 20.06.2011 tarihinde gerçekleşen kazada tam hasarlı olan araç için 08.07.2011 tarihinde 24.000,00 TL ödeme yaptığı anlaşılmaktadır. Bu durumda mahkemece, davacının kasko sigortacısı tarafından yapılan ödeme ve tarihleri de değerlendirilmek suretiyle yeni bir araç alıncaya kadar geçecek makul süre için araç mahrumiyeti zararı belirlenerek hükmetmesi gerekir. Bu hususta bilirkişiden ek rapor alınarak, sonucuna göre bir karar vermek gerekirken, yazılı şekilde hükmün kurulması isabetli görülmemiştir."

denilmiştir.

VI. YARGILAMA SÜRECİ: GÖREV, YETKİ VE ARABULUCULUK

5

Görevli Mahkeme: Kazaya karışan araçlar hususi ise Asliye Hukuk Mahkemesi; taraflar tacir ise veya dava ticari işletmeyle ilgiliyse Asliye Ticaret Mahkemesi görevlidir.

Yetkili Mahkeme: Davalının yerleşim yeri, kaza yeri veya zarar gören davacının yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.

Arabuluculuk: Görevli mahkemenin Ticaret Mahkemesi olduğu durumlarda dava açmadan önce "Ticari Dava Şartı Arabuluculuk" yoluna başvurulması zorunludur.

Zamanaşımı: Kaza tarihinden itibaren 2 yıldır.

VII. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Araç mahrumiyet tazminatı, trafik kazası sonrası oluşan mağduriyetin giderilmesinde kilit rol oynayan bir zarar kalemidir. Güncel kararlar doğrultusunda mahkemeler artık sadece fiili kiralama belgelerine bakmamakta, teknik bilirkişi raporları ile belirlenen makul sürelerle itibar etmektedir. Hak sahiplerinin bu süreçte dikkat etmesi gereken en önemli husus; kaza tespit tutanağı düzenlettirmek, kaza sonrasını fotoğraflamak ve onarım sürecini belgelendirmek, sigorta şirketine yapılan başvurular ile işlemleri kayıt altında tutmak ve araç mahrumiyet tazminatını Sigorta Şirketi yerine aracın işleteni ile sürücüden talep etmektir.

Av. Burak Turgal